

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 10.

V Ljubljani, 8. sušca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Štajerskemu učiteljstvu. — Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva. — Naš denarni zavod. — Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči. — Beda našega kmeta. — Šolski štrajk poljskih otrok na Poznanjskem. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Raznoterosti. — Listnica. — Inserati.

Štajerskemu učiteljstvu.*)

Vabilo k vstopu v društvo „Selbsthilfe“.

Po velikem dnevu v Gradcu, ki je videl učiteljstvo dežele v njegovi slogi, opozarja društvo „Selbsthilfe“ učiteljstvo na to, da je tudi na drugem polju to edinstvo že veliko ustvarilo in še ustvarja. Zato vabimo učiteljstvo, naj deluje tudi tukaj.

Že marsikatera zavarovalnica je stopila do štajerskega učiteljstva, da bi z njim sklepala pogodbe. Gotovo se to ne zgodi samo iz človekoljubja, temveč tudi zato, da se napravi kupčija. Pa saj je tudi vredno vse hvale, da skrbi vsak član našega stanu kolikormožno za svojo in svojecev bodočnost, a to naj stori pri družbi, ki daje tudi učiteljski organizaciji del svojega dobička. Ne moremo pa dovolj glasno v interesu učiteljstva poudarjati, da imamo v deželi od učiteljstva samega ustvarjeno ustanovo, ki nadomešča manj imovitim življenjsko zavarovalnico, katere ves preostanek in podporni zaklad pripada k dobremu njenim članom, t. j. štajerskemu učiteljstvu, in ki deluje malone že 11 let brez dobička za katerokoli zavarovalno družbo samo za blaginjo rodovin naših tovarišev. To je društvo „Selbsthilfe“ štajerskega učiteljstva, ki šteje sedaj že 700 članov in ki je v dobi svojega obstanka izplačalo ostalim po 55 članih 63.088 K in ki si je nabralo lep podporni zaklad, ki popolnoma zagotavlja društveni obstanek. Ta podporni zaklad bo tudi pozneje omogočil, da se dolgoletnim članom olajšajo prispevki in da se jim priznajo še druge vsakovrstne ugodnosti. Da je podlaga, ki sloni na nji to društvo, prava, je razvidno iz tega, da obstoje enaka društva na Zgornjem Avstrijskem, Češkem, Kranjskem, Tirolskem, Hrvaškem, da jih v drugih kronovinah ustanavljajo, da so tudi drugi stanovi ustanovili enaka društva ali jih nameravajo ustanoviti in da je šele pred nekaj meseci društvo privatnih uradnikov na Štajerskem ustanovilo po našem vzorcu društvo, katerega pravila so mestoma našim pravilom popolnoma enaka. Ako se društva „Selbsthilfe“ ogiblje še toliko učnih oseb, sta temu kriva le žalostni gmotni položaj učiteljstva in pa dejstvo, da so mnogi stanovski tovariši še premalo poučeni o bistvu društva. Prednosti našega društva so tako očitne, da je prosilo za sprejem že mnogo privatnih oseb, da žele vedno pristopiti k društvu učne

osebe iz kronovin, kjer še nimajo takega društva, in da so člani našega društva učne osebe najrazličnejših vrst, tudi srednješolski učitelji in kateheti. Učiteljskemu stanu pripadajoči otroci in sorodniki starejših članov vedno zopet pristopajo k društvu.

Da odkrijemo tudi tistim, ki še stojijo izven našega društva, pogled v njegovo bistvo, naj navedemo tu najglavnejšo določbo.

Društvo ima namen, po smrti kakega člana njegovim ostalim izplačati tolikokrat po 2 K, kolikor ima društvo članov. Po smrti vsakega člana vplačajo vsi drugi donesek 2 K. Razen tega plačajo vsi člani meseca januarja vsakega leta po 2 K v rezervni podporni zaklad. Člani lahko postanejo vse učne osebe in žene učiteljev, ki še niso stare 45 let in ki dokažejo ugodno zdravje. Normalna vstopna starost je določena na 25 let. V tem primeru je plačati le 4 K vstopnine. Kdor vstopi v poznejšem starostnem letu, mora v obrokih pokriti doneske, ki so zapadli pri društvu po dovrstitvi 25 tega starostnega leta. Ti obroki se na željo odmerijo le po 2 K mesečno, da jih lahko vsakdo plača. Ta poplačila takisto pripadajo rezervnemu podpornemu zakladu. Ta zagotavlja društvu obstanek in iz njegovih obresti, kakor že omenjeno, se bodo svojedobno dolgoletnim članom dovoljevale olajšave. Natančnejša pojasnila o društvu, posebno o morebitnih poplačilih, daje (ob natančni navedbi starosti) vsak čas društveno vodstvo v Gaishornu.*)

Društveni odbor vabi s tem iznova vse učne osebe in učiteljske soproje na Štajerskem z ozirom na navedeno, naj čimprej pristopijo k društvu „Selbsthilfe“. To bo v korist lastnim rodovinom in vsemu stanu, ker mu služi čvrsto edinstvo tudi na gospodarskem polju samo v čast.

Odbor društva „Selbsthilfe“ štajerskega učiteljstva v Gaishornu, meseca februarja 1907.

*) Za „Jubilejsko samopomoč“ predsednik tovariš Fran Ks. Trošt, nadučitelj na Igu pri Ljubljani. Uredn.

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva.

(Dalje.)

Nauki se glase: Kdor se bo trkal na svoja prsa in klical: „Gospod, gospodi!“ in ne bo izpolnjeval zapovedi mojega očeta, ta ne bo videl nebeškega kraljestva. — Molitev brez dobrih del ni nič vredna pred Bogom. — Novo zapoved vam dam: Ljubite

*) To vabilo naj velja obenem tudi kot klic k pristopu v društvo „Jubilejska samopomoč“. Kdor hoče sebi in svojcem dobro, ga ne bo prezrl. Uredn.

se med seboj! — Ali se ti lepi in krasni nauki vjemajo s pisavo našega katoliškega časopisja, urejevanega od duhovnikov in priporočenega od našega škofa? Z namenom krasti čast in poštenje vsemu učiteljskemu stanu, izpodkopavati mu ugled in dobro ime, delati prepir in sovraštvo, vsak najmanjši prestopok in pogršek, storjen v nepremišljenosti in brez slabega namena, obešati na visočino ter vpiti v zasramovanje vsi javnosti: Glejte, taki so vsi učitelji! — Tako ne sme vedoma delati niti navaden katoličan, še manj pa duhovnik kot učitelj verstva, stokrat manj pa še kak doktor svetega pisma, ki je odgovorni urednik katoliškemu časopisju. Ali se ne pravi to, vedoma pačiti vzvišenih verskih resnic? Ali niso to krivi nazori in nauki? Ali ni prava trditev, da je naš klerikalizem globoko zabredel na krivo pot — v krivo-verstvo? Kdo je kriv, da se zaradi neprestanega takšnega pisanja, ravnanja in življenja pohujšuje zlasti nerazsodno ljudstvo, in zavoljo tega peša vera?

Trditev pa, da bi mladi učitelji bili zavodniki starih, izkušnih učiteljev, je nekaj tako nesramnega, ostudnega in podlega, da svet še ni slišal kaj podobnega. To je vrhunec laži in krivih nazorov. Učiteljstvo ima vsak dan nad seboj stroge opazovalce in sodnike. Vsak dan nas opazuje na stotine nedolžnih, otroških oči; opazujejo natančno naše delo in vedenje starši naših šolskih otrok; opazuje nas povsod krajni šolski svet, okrajni šolski svet, okrajni šolski nadzornik in zlasti pa duhovščina, ki preži na nas kot lačni tiger na svoj plen. Znani so nam mnogi slučajji, da je bilo več učiteljev odstranjenih od službe zaradi raznih prestopkov, drugi so bili najstrožje kaznovani, če je bila njihova krivda dognana kot resnična, še več pa nam je znanih takih slučajev, da so bili naši tovariši popolnoma po nedolžnem toženi zaradi klerikalne zagrizenosti, a so bili oproščeni. Kdor je podvržen strastem, ta ni za naš stán, za tem ne bomo jokali in tudi ga ne zagovarjali — z njim bo kmalu obračunila naša stroga šolska gosposka. Kakšno je versko prepričanje mnogih naših duhovnikov, ki stoje v svoji nadutosti visoko nad nami, ki nimajo niti sledu ponižnosti, potrpežljivosti in ljubezni do bližnjega po vzgledu in vzvišenih naukih tistega, katerega vero učijo, bomo povedali o drugi priliki, ko nam bo dal na to izjavo in obrambo odgovor naš klerikalizem. Takrat bomo primerjali tudi kazni za prestopke učiteljstva in duhovščine. O tem bo strmel svet. Mi smo molčali, ker znamo in moramo upoštevati kot odgojitelji slabosti duhovščine, ker so tudi oni iz mesa in krvi kot mi. Naš klerikalizem noče pa ničesar slišati o ponižnosti, skromnosti, noče ničesar vedeti o ljubezni do bližnjega in o slabostih človeštva, od nas zahteva vse popolnosti, dovršenosti in tudi vse čednosti in kreposti — zase je pa gluhi in slepi, zato naj zve, kar mu gre! Če se on noče držati verskih načel in če ima on verske resnice za bagatelo, če se on ne boji Boga ne hudiča, zakaj bi mi bili boljši od njega? On je nam napovedal boj na življenje in smrt, naša sveta dolžnost je, se braniti, potegavati se za svojo čast in svoje poštenje ter odbijati vse krivične napade. Toliko za sedaj glede verskega prepričanja učiteljstva in duhovščine.

„V gospodarskem življenju se oklepa učiteljstvo liberalizma, ki razjeda blagostanje ljudstva. Liberalizem razdvojuje duhove in cepi ljudske sile. V marsikaterem kraju bi ljudje lahko živeli v lepi edinosti, pomagali si na gospodarskem polju — pa ti pride zagrizen liberalen učitelj ter ti prinese razdor in ga neti. Tak slučaj se je zgodil v novjšem času v Šmartnem pri Litiji. Ondi sta brez potrebe dve posojilnici. V zadnjem času je bilo vse lepo napeljeno, da se obe posojilnici združita, da se opomore gospodarskemu razdoru. Ljudstvo je hrepenelo po spravi in združitvi — tu papride ondotni nadučitelj ter s svojim stru-

penim jezikom požre toliko zaželjeno spravo. Kar se je zgodilo tukaj, zgodi se marsikje; učitelji, mesto da bi delali za ljudstvo, podpirali organizacijo, pa sejejo prepir in sovraštvo ter širijo pogubni, verski in gospodarski liberalizem.“ — Tako se glasi klerikalno tarnanje in hinavsko zavijanje resnice tam, kjer je klerikalizem v manjšini; kjer je pa v večini, noče prav ničesar slišati o spravi in skupnem delovanju na gospodarskem polju. Ali ne kriči vedno in dosledno klerikalno časopisje: „Ven iz občinskih odborov liberalce! Proč z liberalci na vsi črti na gospodarskem polju! Proč z liberalnimi društvi! Pogin brezverskemu liberalizmu, ker ti so sami sleparji, oderuhi, neverniki, zapravljivi in ničvredni ljudje! Proč z liberalnimi posojilnicami, mlekarnami itd.“ To so res krasne cvetke lepe krščanske ljubezni, sporazumljenja, edinosti in sprave! To je novodobno katoličanstvo, to je morala, delo in velika zasluga klerikalizma — naše politikujoče duhovščine. Klerikalizem stremi dosledno, neumorno in tudi uspešno za nadvlado na gospodarskem in političnem polju. Za doseg tega se poslužuje sredstev, ki zbujejo veliko ogorčenje količkaj razsodnega človeka. Najnesramnejše je pa, da se v politiko in gospodarske zadeve vtikuje vera, ki nima s tem opraviti prav ničesar. Priznati moramo, če hočemo biti dosledni in pravični, da tudi liberalizem, ali bolje in natančneje povedano, liberalno časopisje ni nič boljše od klerikalnega. Na obeh straneh vlada strast, sovraštvo in zagrizenost, nevoščljivost in nespodobna polemika. Liberalizem zastopa naprednost in utrjanje narodne ideje, kar je samo na sebi hvalevredno, a v strasti je zabredel s poti, da se klerikalizem igra z njim, kot mačka z miško. Učiteljstvo je simpatiziralo z liberalizmom, ker je ta zagovornik modernega šolstva, a te simpatije so se v zadnji dobi ohladile. Organizovano učiteljstvo stopa samozavestno po svoji izklesani poti, po svojem prepričanju in po svojih izkušnjah naprej, pobija strasti in napake obeh strank ter deluje na polju prosvete in po možnosti tudi na socialnem in gospodarskem polju v korist in blagor ljudstva. Ono vidi prepad in pogibelj, ki čaka naš narod zaradi nesloge in medsebojnega bratomornega boja. Vidi pogubonosno smer našega klerikalizma, ki je mednarodni in v narodnih zadevah popustljiv in brezbrizen, šoli in učiteljstvu smrtni sovražnik. Ve dobro, da ima iskati zaslombe le med narodom, med katerim živi in deluje, a to delo otežuje največ klerikalizem, ki išče tudi zaslombe med narodom, žal pa v nasprotnem duhu — za nadvlado in svoj žep. Klerikalizem pozna dobro organizirano in delavno učiteljstvo, ki je povsod nameščeno, ki povsod opazuje njegovo pogubonosno delovanje in ki edino in najbolje ve za vse nakane, naklepe, uspehe, ne-uspehe, namere, prestopke, pa tudi vrline in zlorabe njegove, zato mu je že davno napovedal boj — boj na življenje in smrt, in za doseg tega namena porablja v prvi vrsti orodje, obrekovanje. Grize ga in peče, da to le malo ali celo nič ne izda, ker ljudstvo pozna nas in naše delovanje, pozna naš trud in dobro voljo — pri tem spoznava polagoma tudi naše nasprotnike. Z delom odbijamo vse napake in sicer tako uspešno, da se klerikalizem ne upa z dostojno polemiko na dan. Osupnil ga je način bojevanja, da ga namreč pobijamo na verski podlagi, z njegovim lastnim orožjem, ki ga zlorablja v svoj prid. Sedaj kriči, da učiteljstvo ustanavlja konkurenčne hranilnice, katere je on ustanovil z namenom, da bi zadrignil s tem ljudstvu vrat: „Voli z menoj, ali pa plačaj!“ Tako se je in se bo še večkrat godilo. Sedaj vpije, da seje učiteljstvo prepir in neti sovraštvo ter širi pogubni verski in gospodarski liberalizem. Pri tej priliki svarimo svoje tovariše, da, kdor prav dobro ne pozna klerikalizma, naj bo previden v govorjenju, občevanju in delovanju v šoli in med narodom, ker ni je zverine bolj krvoločne, škodo-

željne, maščevalne, hinavske, potuhnjene, zvičajne in nadute od našega do kosti spačenega, brezvestnega in brezbožnega klerikalizma.

„Toda kdor seje veter, bo žel vihar. Ljudstvo spregleduje in bomo skrbeli, da spregleda, in zaklicalo bo ljudstvo: Naša potrpežljivost je nepreklicno pri kraju! Prišlo bo do rednega deželnozborskega delovanja, zopet bodo prihajale učiteljske prošnje in zahteve; toda poslanci „Slovenske ljudske stranke“, ki so učiteljem prijazni, bodo morali pod pritiskom ljudstva, če tudi težko, reči odločno, ne vinarja ne v poboljšanje učiteljem v teh razmerah; sami ne bomo redili gada, ki zastruplja vero in blagostanje. Ljudstvo težko nosi šolsko breme (Pa nobenega rajši kot to! Pis.) — pa ga nosi le, toda v največjo svojo škodo. Prišel bo tudi čas, ko se bo ljudstvo zganilo in reklo: Takih učiteljev ne maramo — ne zaupamo jim otrok! Pa tudi oblastva naj pomislijo, je li poklic učiteljev sejati liberalizem in prepir med ljudstvo. Končno pa bo le sodilo ljudstvo svoje sovražnike, liberalno in socialdemokratsko učiteljstvo!“ — Da, tudi mi pravimo: „Kdor seje prepir, bo žel vihar“. Klerikalizem udriha po šoli in učiteljstvu že od pamtiveka, pa kakor je videti do sedaj, popolnoma brezuspešno. Prepir, sovraštvo, jezo z obrekovanjem, ki jih seje neprestano, sistematiško in dosledno med našim ljudstvom, zlasti glede šole in učiteljstva, so rodile že prav lep sad — ljudstvo se je že na mnogih krajih naveličalo poslušati te neumnosti. Kjer so značajni, pridni, delavni in nepristranski učitelji, tam jih vse spoštuje in rado ima, naj bo potem liberallec ali klerikalec. Pri tej priliki naj povemo odkrito, da so ponekod liberalci še hujši nasprotniki šole in učiteljstva nego klerikalci. (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca svečna 1907 **K 23.245.19.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij —

(Dalje.)

Pripomniti pa moramo, da je poprej draginja nastopala v posameznih industrijskih okrajih, v zadnjem času pa se prav občutno pozna v onih okrajih, ki so se prometu odprli po novih železnicah in drugih prometnih sredstvih. Štajerska je v obče postala draga dežela.

Govoril sem pred kratkim z nekim rokodelcem. Ta mi je dejal: „Meni draginja ne stori nič. Grem pa tudi jaz s cenami kvišku.“

Tako si pomaga obrtnik. Trgovci delajo enako. Zdravniki nič drugače. Organizovano delavstvo dobiva zvišano dnino. Za uradnike, sluge, profesorje, duhovnike, oficirje porabi vlada vso svojo avtoriteto, da jim pridobi zvišanje plač. Samo mi učitelji nimamo nobenih sredstev za odpomoč, nimamo nobenega višjega zagovornika. Vendar: Sam je mož! Mi se sami oglasimo!

Ali se pa v Avstriji da kaj doseči brez protekcije?

Toda vrnimo se k draginji!

Kje so časi, ko je n. pr. Spodnje Štajersko bilo še na glasu kot cena dežela?

Sedaj se z vsemi sredstvi podpira izvoz. Dobro — ako naše ljudstvo pri tem kaj profitira. Žal, da ni tako!

Zaradi slepega podpiranja zunanje trgovine profitira Anglež, ki dobi avstrijski sladkor ceneje kot mi, štajerska jajca in štajersko perutnino finejšo in enako drago kot mi, Nemeec v rajhu, ki kupuje avstrijsko meso in sadje po najnižji ceni in nam pa pusti malovreden izvrzek za višjo ceno. Napram nam se napravi ves izvenavstrijski svet zmožnejši v konkurenci in zato pa plačujemo mi stroške z bedo in gladom.

Zato se nam od vnanjosti ponujajo industrijski predmeti po taki ceni, da jih domač človek ne more nuditi. Rokodelski stan pri nas peša na tem in hira. Naš mali kmet nima od tega nič; zakaj on ni deležen dohodkov draginje.

Mi, učiteljstvo smo prvi, ki delaveu, kmetu, rokodelcu in trgovcu želimo ugoden položaj, in mi tudi v tem zmislu porabljamo besede in dejanja.

Pa mi zahtevamo tudi zase enako. Iz katerega žepa gre davčni goldinar najprej in najbolj nazaj med ljudstvo? — Iz žepa učiteljstva! Vsaka najmanjša vas je deležna tega potovanja denarjev. Zato je pa tudi vsaka občina nespametna, ako pusti učiteljstvo v bedi. Mi nimamo priložnost, malo vsotico, ki jo dobivamo, odtegniti prometu in jo nalagati v denarne zavode. Kar prinese mesec, to tudi odnese mesec. Samo da več zahteva, kakor mu moremo mi nuditi.

Kako pa se branimo draginje?

Pri mizi: rodovine, ki so poprej tuintam imele vino na mizi, so to opustile. Dnevi, ob katerih se je meso, so postali redkejši in petek ni več edini postni dan tedna. Namestu prasiče zabele se devajo razna nadomestila v ponev. Gospodinja pretuhtava, katera živila so najcenejša, in pazi na vsak vinarček. Vse to nas spominja časov lakote, četudi se prištevajo zadnja leta k rodovitnejšim.

Pri obleki: suknjo, ki smo jo nameravali odložiti, nosimo še eno leto, akoravno se sveti na nitkah. Omara za perilo ne dobi nobene pomnožitve, in nosimo perilo, kjer je krpa na krpi. Otroke se pusti tudi v hladnejših letnih časih letati bose okolo. Sploh, kar se najnujnejše ne rabi, se ne more kupiti. To se vidi pri pohištvu, v omari za obleko, v knjižnici, v shrambi — kratko rečeno: povsod.

Vsaka reč se mora vzeti v najslabejši kvaliteti.

Tako pa moramo delati zaradi draginje, četudi bi radi dali obrtniku in trgovcu več zaslužiti. Učitelj ve, da „mali mož“ ravno tako živi v bedi kakor on in izprevidi, da si mora obrtnik in trgovec pomagati z zvišanjem cen.

Nasprotno zahtevamo pa mi, da uvidi tudi prebivalstvo, da mi samo pod tem pogojem odobravamo njih početje, če se naši dohodki izboljšajo. To pa zahteva zopet zvišanje davka. Sučemo se tedaj v nepravem krogu: povišanje cen, zvišanje plač, pomnožitev davkov.

Ta krog pa ima zlasti za nas hudo želo in je tedaj razumljivo, ako hočemo temu odpomoči.

Kdor je tedaj proti draginjski dokladi in proti poboljšanju plač, ta provzroči druga sredstva, kakor bedo mirno prenašati, sredstva, ki nas napravijo bojevite.

Neko zborovanje davkoplačevalcev v Gradcu se je pred kratkim izrazilo proti temu, da bi se doklade povzdignile, zakaj ta način obdačitve je najmučnejši. Celozastopniki uradništva in učiteljstva so se pridružili temu mnenju, in poslanec Hoffmann

pl. Wellenhof je v tem zmislu predložil peticijo deželnemu zboru. Dobro! Ako pa se doklade ne smejo zvišati, potem se pa mora vzeti posojilo; zakaj učiteljstvo se mora zadovoljiti.

Ko se je zvedelo, da sem jaz določen poročevalcem za današnje zborovanje, sem dobival pisma iz vseh delov dežele. Ta pisma pa kažejo jako žalostno sliko našega gospodarskega položaja. So bridke besede, ki mi jih pišejo kolegi in kolegije, ko poročajo o svojem zapostavljanju za drugimi stanovi, pa tudi za nekaterimi boljše situiranimi tovariši.

Dovolite, da nekaj omenim iz teh listov.

V takozvanih cenih krajih je postalo meso dražji za 40 do 60 h kg, obed in večerja za 8 do 12 h, seženj drv za 8 K. V bližini deželnega mesta se ne dobe v kraju samem naprodaj skoraj nobena živila. Mora se iti v mesto na trg in od tam nazaj v vas nositi. In te šole so še v 3. plačilnem razredu. Tudi bližina kopališč, letovišč je za učitelja slaba.

Nekdanji podučitelji ne morejo priti k nobenemu poklicnemu veselju. Poznam slučaj, da službeno starejši nadučitelj dobi manj plače kot mlajši učitelj iste šole. Imel je namreč srečo, biti 10 let podučitelj!

Lakonično sliko pravičnosti napram podučiteljem nam predstavlja sledeče pismo: „28 službenih let, 15 priznalnic, 3 starostne doklade.“

Neki drugi tovariš ima s 27 službenimi leti šele 2 kvin-kveniji. On piše: „To bi naj bila pravica? Zadnji čas je že, da se računajo podučiteljska leta polno.“

Zaradi draginje se ne more v večjih krajih mlad učitelj oženiti in v odstranjenih krajih pa se mlad učitelj mora poročiti. Čudno!

Tako piše neki kolega:

„Ako bi kdo hotel poudarjati, naj bi se jaz ne bil oženil, bi temu dobremu možu privoščil biti na mojem mestu — brez žene. On bi še enkrat toliko porabil, ker bi eno uro daleč moral hoditi na hrano.“

Neki šolski vodja je dobil, odračunavši vse odbitke, dne 1. januarja 1907. l. 84 K 76 h plače. Ali slutijo oni, ki so glede tega odgovorni, kaj to pomeni — za šolskega vodjo — za deželo?

„O stanovsko primernem življenju, o veselju do poklica ni govoriti.“

„Na eno osebo v družini pride za dnevno življenje in porabo 60 h. Lakota in beda je na dnevnem redu. Pri vseh prošnjah drugam pa me prezrejo.“

„Trpim bedo z vso svojo familijo. Ideali so šli rakom žvižgat.“

„Znižanje temeljne plače je v nebo kričeča krivica.“

„Mi učitelji naj bi bili kozli dežele proti državi. Drugi in tretji plačilni razred se naj opustita.“

„Dva zdravniška poseta sta me stala 36 K.“

Neki nadučitelj, ki je bil pred 10. leti „gemäßregelt“, ker je nastopal proti kaplanu, ima najmanj 6000 K škode. Tako dela naš humani vek z učiteljem!

„Živila prinašajo poti in potovke v slabejši kvaliteti, a dražje.“

Učiteljstvo v večjih krajih mora nastopati stanu primerno. Plača ne zadošča, in učiteljstvo je prisiljeno delati dolgove.

Tudi učiteljice ženskih ročnih del jako občutijo draginjo.

Mnogokrat se slišijo glasovi, naj se odtegnemo vsemu. Toži se, da naš poklic zakrivi pljučne in vratne bolezni, a niti država niti dežela nam ne nudi zavodov za zdravljenje.

Marsikaj bi še lahko omenil, toda tožbe so večidel vse enake. Ne bom jih tedaj navajal posamezno, pač pa pribijem še en slučaj iz Gornjega Štajerja. V nekem kraju sta bili razpisani službi občinskega sluga in šolskega sluga boljše dotirani kot — učiteljske službe v tistem kraju!

(Dalje.)

Šolski štrajk poljskih otrok na Poznanjskem.

—a— Mnogo pišejo po vesoljnem časopisju o šolskem štrajku poljskih otrok na Poznanjskem, pišejo za in proti.

Ker pa pazimo na šolsko vprašanje zatiranih Poljakov v nemškem rajhu precej intenzivno, smo se pismenim potom obrnili do nekega, nam sicer osebno neznanega nemškega tovariša na Poznanjskem, ki pa smo z njim že dokaj časa v stalni pismeni zvezi, da nam on s svojega stališča — to poudarjamo izrečno, da se nas ne bo krivo umelo — to je s stališča, na katerem stoji splošno nemško prusko učiteljstvo, pojasni to pereče vprašanje.

Tovariš nam je poslal obširneje poročilo, ki ga podajamo slovenski javnosti v prevodu brez vsakega komentarja.

L. 1886. je izdala pruska država takozvani „poljski zakon“. Le-ta je ukazoval, da se mora pouk v vseh predmetih v vseh „poljskih“ javnih šolah vršiti edino-le v nemščini. Samo verouku se je dala neka prednost, namreč ta, da se je moral tudi ta pouk vršiti v nemščini na vseh onih poljskih šolah, kjer so razmere dopuščale. S tem zakonom je bilo poljskim šolskim otrokom strogo prepovedano, posluževati se svoje materinščine bodisi v privatnem občevanju, bodisi med šolskimi odmori. Poljaki so se hitro akomodirali tej postavi — toda menda le navidezno, tem odločneje so delovali na skrivnem, kar dokazuje znani odlok o privatnem pouku v poljščini naučnega ministra pl. Zedlitza. In na podlagi tega odloka so rasle zahteve po privatnem poljskem pouku kakor gobe po dežju. In ko je ravno v eri tega ministra postal pl. Stablewski nadškof, so dvignili glave poljski agitatorji, zakaj „Poljsko je dobilo svojega primasa“.

Poljaki se niso motili! Že prva cerkvena vizitacija tega nadškofa l. 1894. je morala odpreti oči vsem onim, ki so hoteli videti. Zakaj ta vizitacija ni bila namenjena prepričati nadškofa o znanju verouka, temveč edino-le o znanju poljščine.

Otrok, ki so se učili verouka v nemščini, nadškof niti vprašal ni, temveč izpraševal je le one otroke, ki so bili deležni pouka v verouku v svoji materinščini. In na podlagi take vizitacije je bilo nato lahko podati izjavo, da se otroci ne poučavajo dovolj temeljito v verouku, ako se jim le-ta razlaga v tuji nemščini.

Pri tej priliki je nadškof tudi priporočal posameznim nemškim učiteljem, da naj se poroče s Poljakinjami, ako se hočejo dobro priučiti poljščini, da bodo lažje in uspešneje poučevali v šolah.

Vlada ja sama največ kriva, da se pojavljajo na Poznanjskem dogodki, o katerih piše ves civilizovani svet. Ako bi ne bila nikdar imenovala Stablewskega nadškofom, bi danes svet ne govoril toliko o „krutih Nemcih“. — Upam, da bo pri sedanjih izbiri nadškofa opreznjša.

In čudno! Cerkevni jezik katoliške cerkve je vendar latinščina. Torej ni neobhodno potrebna, da mora znati katoliški duhovnik poljsko. Mnogo, premnogo je fará, kjer znajo farani skoro popolnoma nemško, in prav lahko bi se tega jezika posluževali duhovniki pri vseh cerkvenih opravilih, a oni tega nočejo, zakaj deviza jim je: „Pravi Bog razume le poljščino, naglavni greh stori oni, ki se poslužuje nemščine.“ In ravno zaradi takega fanataziranja imajo priseljeni Nemci v posameznih farah prav težavno stališče, ako zahtevajo le-ti, da se jim pridiguje v nemščini, se vedno glasi odgovor: „Ni mogoče, ljudstvo ne umeje.“ — Nasledki take agitacije se očitno kažejo že v mnogih krajih. Nemščina nazaduje, a poljščina napreduje vkljub vsemu državnemu protipoljskemu aparatu.

Država mora zahtevati, da se duhovščina, namenjena v poljske kraje, rekrutira le iz nemških seminarov. Poljske seminare naj država zapre, s tem se najhitreje preseka ono žilo dovodnico, ki daje največ življenjskega soka poljskim rogoviležem. To, kar se sedaj dogaja na Poznanjskem, je že mala revolucija, in zoper to revolucijo mora država nastopiti z vso strogostjo.

Vsak treznomislec človek se mora zgražati nad delom onih agitatorjev, ki izkušajo zastrupiti otroško dušo že v najnežnejši dobi ter ji vcepiti mržnjo do vsake državne avtoritete, do svojih predpostavljencev in do svojih učiteljev.

In kaki bodo nasledki take odgoje? Seveda, sedanji podpihovalci ne bodo tega občutili, ker jih ne bo že davno več med živimi, a občutila bo to poznejša generacija. In država stori le svojo dolžnost, ako zatre z vso ostrostjo to nenormalno gibanje.

Štrajkajočo šolsko mladino poučujejo sedaj namesto verouka — nemščino. Želeti je le, da država ostane pri tem. Toda poudarjati moram, da mora verouk na vsak način ostati ljudskošolski predmet, a izročiti se ga mora posvetnim učiteljem. Ljudskošolsko učiteljstvo sploh je prepričano, da mora verouk ostati ljudskošolski predmet, ker je neobhodno potreben za nrvstveno izobrazbo otrok, a uravnati se mora po zdravih načelih razuma.

Poljski agitatorji zahtevajo sedaj za vse šole, kjer je le količkaj poljsko govorečih otrok, pouk v verouku v poljščini. In logična posledica te zahteve je, da se bo morala, ako obvelja ta zahteva, na vseh teh šolah poljščina poučevati kot obvezni predmet, zakaj drugače se le-ti otroci ne bodo mogli privaditi poljskemu branju.

Zaradi tega bi Poljakom rastle vedno bolj greben. Končno bi njih zahteva prišla tako daleč, da bi rekli: „Ves pouk bodi poljski, nemščina ostani le predmet“. In nasledki takega pouka bi se kaj kmalu pokazali. Zakaj agitatorji velikopoljskega kraljevstva predobro vedo, da se otroci v nemških šolah navzamejo najčistejšega nemškega duha. In z nemško mislečimi Poljaki se ne doseže nikdar poljskega kraljevstva.

In ako hoče država, da dobi nemštvo krepke korenine na Poznanjskem, mora nastaviti kolikor mogoče veliko učiteljev. V nobenem razredu, kamor zahajajo poljsko govoreči otroci, ne sme presegati število učencev 50. — In za to je treba denarja in zopet denarja. A ta denar bo kaj plodonosno naložen, zakaj otroci se bodo v takih šolah naučili nemškega mišljenja. Poleg tega mora pa država tudi izboljšati gmotni položaj ljudskošolskega učiteljstva, da se bo moglo le-to popolnoma posvetiti svojemu poklicu in da bo popolnoma neodvisno v gmotnem oziru na vse strani.

Da se pa v šolah, kjer sedi v posameznih razredih do 100 otrok, ne more dognati povoljnih uspehov, je jasno kakor beli dan.

Vlada sedaj stremi le za tem, da zatre kolikor hitro mogoče takozvani šolarski štrajk. Štrajkajoče se v posameznih razredih zapira, a posebno renitentnim se bodo odvzele vse bonifikacije šolskih olajšav in vrhutega bodo primorani obiskovati eno leto dlje šolski pouk. S temi sredstvi se bo pač državi posrečilo, začasno zatreti ta štrajk, a agitatorjem s temi sredstvi ne bo izbila orožja iz rok, in ideje o bodoči veliki Poljski tudi ne spravi s sveta s temi sredstvi.

Uspeh, in sicer trajen uspeh, dožene država le tedaj, ako v bodoče nastavlja po poljskih krajih le nemško duhovščino in nemško učiteljstvo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj zboruje v nedeljo, dne 17. marca t. l., ob 1. uri popoldne v Litiji v šolskem poslopu po naslednjem vzporedu:

1. Otvoritev zborovanja po predsedniku.
2. Pomen in uporaba skioptikona; poroča in razkazuje tovariš Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji.
3. Nadaljna izobrazba šoli odraslih; poroča g. Ljudevit Stiasny, c. kr. okrajni šolski nadzornik.
4. Predlogi in nasveti.

Z ozirom na zanimivost, da se bodo gospice društvenice in gospodje društveniki temeljito seznanili s pomenom in vsestransko uporabo skioptikona in čuli predavanja o nadaljni izobrazbi šoli odraslih, vabi podpisaneec v imenu društvenega odbora vse cenjene društvenice in cenjene društvenike k polnoštevilni udeležbi.

Josip Zajec, t.č. predsednik.

Krško učiteljstvo priredi dne 9. t. m. ob 7. uri zvečer v telovadnici meščanske šole v Krškem roditeljski večer. Vzpored:

1. Lj. Stiasny: Potovanje v Carigrad. Poljudno-poučno, s 50 skioptičnimi slikami združeno predavanje.
2. Dr. T. Romih: O važnosti stika šole z domom.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima dne 19. marca t. l. ob 11. uri predpoldne v navadnih prostorih v Celju svoje redno zborovanje po nastopnem vzporedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Učiteljstvo in — združništvo; predava g. Fr. Jošt, ravnatelj „Združne zveze“ v Celju. 4. Iz šolske prakse. K obilni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik,
t.č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Zvonček prinaša v 2. številki to lepo vsebino: 1. Povest o kralju Matjažu. Fr. Ločniškar. Pesem. — 2. Na Gorenjskem. Janko Leban. Pesem. — 3. Kadar dvigne glavo dan... Fran Žgur. Pesem. — 4. Povest povesti. Fr. Ločniškar. Povest. — 5. V hribih. E. Gangl. Pesem s podobo. — 6. Spoštuj prirodo! Lud. Potočnik. Povest. — 7. Dišeča vijolica. Avgustin Šabec. Poučni spis. — 8. Kristovo slovo od matere. Podoba v barvotisku. — 9. Na čakališču. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 10. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. Fr. Bojec. — Otroška pesemca. K. Koriš. — Otrokom medu! — Žrtve morja. — Desna in leva roka. — Rija, raja. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli. Spisal H. Druzovič, uredil dr. Fr. Ilešič, rokopis prebral (glasom predgovora) ravnatelj H. Schreiner, izdala „Slovenska Šolska Matica“, natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani — samo slovenska gospoda, slovenska družba, slovenska tiskarna, knjiga namenjena slovenskim učiteljem na slovenskih šolah, mi navadni ljudje jo naj tudi smatramo, sprejmemo in plačamo kot najmodernejšo slovensko knjigo — pa kaj, ko se mi vedno vsiljuje vprašanje: Je li to res slovenska knjiga? — Ali še zasluži to ime?

Gospoda moja! To je pa le preveč — tako pa vendar ne gre! Tako ne sme napredovati sicer dična „Slovenska Šolska Matica“!

Toda k stvari! — Čim večje je bilo zanimanje, ki sem z njim pričakoval to knjigo, tem večje je moje razočaranje, ko sem jo pregledal. — Gosp. pisatelj! Vaša zmožnost in Vaša spretnost je znana; pričakovali smo od Vas Vaših lastnih misli, Vašega lastnega prepričanja in vobče tega, kar ste Vi duševno prebavili, ne pa take kope tujih citatov, opazk in opomb, ki jih je samo pod črto celih 93 v 758 vrstah! Pomislite vendar: 758 vrst samih opomb!

Ako so potrebne k razumevanju tega, kar učite v knjigi, bi jih morali priklopiti tekstu, magari z drobnejim tiskom, če pa opazke niso potrebne, pa bi jih bili izpustili!

Opazke pod črto delo navadno le uredništvo, kadar ne more izpremeniti teksta. Kaj si pa naj misli čitatelj o pisatelju, ki napravi 758 vrst pod črto? Pa to naj bi še bilo, dasi je ta razvada na kvar tekstu, ker čitatelja neznansko moti. Nekaj

drugega je še, kar me je naravnost ozlovoljilo. V tej „knjigi citatov“ je slednjih res nekaj vsaj prevedenih v slovenščino — a čujte in strmite: Samo na petih straneh predgovora sem našel petdeset (50) vrst nemškega čtiva, a v vsej knjigi, ki ni kdo zna kako obširna, je čez 3000, beri: več kot tri tisoč nemških besed.

Gospoda, jaz ne pretiravam; vestno sem jih preštel, da drastično dokažem in prepričam vsestransko, da tako ne sme več biti. — Kaj si naj misli preprosti Slovenec, kaj si naj misli tujec o novodobni slovenski knjigi? — Gospod pisatelj, ste se li bali, da bi vam kdo predbacival plagiatstvo? — Kar je kdo proučil po najrazličnejših virih, kar je nato duševno prebavil, da je prišel končno tudi do samostojnih sklepov in nazorov, do lastnega prepričanja — s tem produktom svobodno na dan, to ni plagiatstvo, ni tuje perje, to je poštena, duševna last dotičnikova. — Mislite li, g. pisatelj, da so one misli, oziroma nazori, ki ste jih vi tako radodarno citirali, docela neoporekljivo izvirne, da niso te vaše avtoritete storile tudi tako, kakor sem ravnokar omenil? — Sicer pa še imamo slovenskih šol, ki ne skrbijo samo za ponemčevanje, in še imamo slovenskih učiteljev, ki jim ni bilo treba postati perfektnim Nemcem kakor nam na Štajerskem, da so prišli do bornega kruha, ki ga reže učiteljski stan. In tem srečnejšim učiteljem, oziroma šolam, je menda tudi namenjena ta knjiga! — Opozarjam torej merodajne faktorje, naj blagovolijo vbodoče poskrbeti, preden spišejo in izdajo slovensko knjigo, da bo ta res slovenska, ne pa pol tič — pol miš!

Špan Anton,
učitelj v Slov. Bistrici.

Politiški pregled.

* **Novi državni zbor** bo sklican, kakor je sedaj določeno, dne 18. junija t. l.

* **Boj istrskega učiteljstva za kruh.** Pod tem naslovom smo zadnjič naznanili, da je vložilo osrednje vodstvo istrskega učiteljstva peticijo za izboljšanje učiteljskih plač. To popravljamo v toliko, da je to osrednje vodstvo le vodstvo italijanskega učiteljstva. — Dne 2. in 3. t. m. so se pa sešli v Pulju odposlanci slovenskega, hrvaškega in italijanskega učiteljstva, ki so v kolegialni slogi določili načrt zakona, s katerim se urejuje vse pravne razmere ljudskošolskega in meščanskega učiteljstva, in določili pot, po kateri bodo nastopali dalje v dosego izboljšanja učiteljskih pravnih razmer. O tem skupnem delu nam je obljubljeno poročilo.

* **Zvišanje plač duhovnikom.** Cesar je sankcioniral zakon glede ureditve prejemkov državnega učiteljskega osebja in glede zvišanja plač in pokojnin katoliški in pravoslavni duhovščini. Vlada je s tem darovala duhovščini 9 milijonov kron.

* **Kandidat klerikalne stranke na Kranjskem za državni zbor** je v ribniškem, velikolaškem in žužemberškem okraju učitelj Fran Jaklič.

* **Hrvaški sabor za glagolico.** V seji hrvaškega sabora je poslanec Zagorac naglašal važnost in pomen glagolice. Potem je predsednik Medaković priobčil, da mu je iz Zadra došlo poročilo, da so se tamkaj zbrali škofje, da se posvetujejo zaradi obrambe glagolice ter je zaprosil sabor, da ga pooblasti, da na sestanek škofov pošlje to-le brzojavko: „Sabor kraljevine Hrvaške se z enodušnim sklepom obrača do škofov Dalmacije, da najodločneje nastopijo v obrambo glagolice kakor svetinje in pravice vsega naroda.“ Sabor je enoglasno sprejel ta predlog in ga spremljal s klicem: Živela glagolica! — Kakor poročajo iz Zadra, so dalmatinski škofje pripravljeni prej odstopiti s svojih mest, nego odnehajo v boju za glagolico.

* **Albanci zahtevajo neodvisnost.** Iz Londona poročajo, da zahtevajo Albanci, naj se ustanovi za Albanijo poseben vilajet, ki bo neodvisen od Makedonije.

* **Govorniški tečaj za ženske.** Dunajski socialni demokrati so otvorili govorniško šolo za svoje somišljenice.

* **Papež in Francija.** Papež je dal francoskemu episkopatu nalogo, naj vzdrži status quo, duhovniki naj ostanejo v cerkvi, tudi če francoska vlada odloči drugače. Papež pozivlje tako francosko duhovščino naravnost na upor proti državni oblasti.

* **Zagrebski vsučilščniki** so imeli shod, kjer so zahtevali popolno ločitev od Rima. Predsedniku sabora so izročili resolucijo, ki zahteva, naj se črta iz proračuna vse vsote za cerkve.

* **Bolgarska vojska.** Po bolgarskem proračunu za tekoče leto bo imela bolgarska vojska 28 aktivnih generalov, 611 štabnih častnikov, 2310 častnikov, 182 zdravnikov, 832 sanitetnih pomočnikov, 290 uradnikov, 4247 podčastnikov in 51.386 mož. Od teh jih je v vojaških šolah 224, pri infanteriji 31.758, pri kavaleriji 5360, pri artileriji 8522, pri inženirski četi 4364, pri sanitetnih oddelkih 110, v sodnijskih uradih 100 in v pomorski četi 948 mož.

* **Srbi v Carigradu.** Srbi imajo v Carigradu precejšnjo naselbino, ki izdaja lasten tednik „Carigradski Glasnik“. Ta časnik izhaja že 17 let. V Carigradu izide tudi vsako leto poseben srbski koledar „Golub“, ki ga prištevajo k najodličnejšim srbskim koledarjem.

Vestnik.

Brez konca in brez prestanka se nadaljuje „Domoljubovo“ napadanje. Tako raste krivda dr. Žitnika od dne do dne. Dr. Žitnika kandidirajo klerikalci v postojnskem okraju. Učiteljstvo bo že vedelo priporočati izvolitev tega plemenitega svojega prijatelja! — Na to, kar očitamo mi klerikalizmu, ne črhne niti besedice, ker je tako resnično, da tega ne utaji nobeno farizejsko zavijanje. A napadi se nadaljujejo brez konca in brez prestanka. To je dokaz velike zlobnosti in hudobije. „Domoljub“ se hvali, da hodi v 18.000 izvodih v svet. Iz tega vidimo, v kolikem številu se širijo v javnosti njegove lumparije. Kje je dostojnost, kje morala, g. dr. Žitnik? — Tudi „Gorica“ bevška kakor kilavo ščene. Ta ubogi zakotni list, ki je prazen kot snetljiv klas! Ob shodu goriških naprednjakov so oklofotali njenega urednika. To je še najboljši odgovor!

Olikan ljudski voditelj. Dr. Šušteršič, tisti, ki je nam učiteljem svetoval, naj si damo kosti numerirati, je imel v nedeljo volilni shod v Št. Vidu. Na tem shodu je tovariša Žirovnika prav prostaški napadel, češ: „Vaš nadučitelj Žirovnik je slepar.“ Tako je obsodil vestnega učitelja na podlagi lažnjivega poročila v „Domoljubu“ vodja S. L. S. „Domoljub“ je namreč poročal, da pravi Ž., da bodo zajci zato še šest let drevesa glodali, ker bodo voljeni klerikalci v državni zbor. Toda g. Ž. ne govori tako neumno, kakor bi klerikalci radi imeli. Zato ga pa na vse mogoše načine izkušajo uničiti. Pa ne pojde, gospodje! Dr. Šušteršič pa, ki je po poklicu advokat, bi bil v svojih izrazih lahko previdnejši, ker ve, da se ne sme ljudi zmerjati s sleparji!

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: tov. Vinko Krek, učitelj in posestnik v Trbojah pri Smedniku, 100 K; našemu vrlemu tovarišu V. Kreku je sreča naklonila veliko posestvo in premoženje; veseli nas to od srca, da se sreča spomni tupatam tudi učitelja-trpina in prav tako nas veseli tudi, da se je ta naš blagi tovariš spomnil takoj pri prvem koraku v zadovoljnejše in brezskrbnejše življenje „učiteljskega konvikta“ ter dejansko pokazal svojo stanovsko zavest. Bog plati! — Tvrđka M. Grubbauer, tvornica za šolske zvezke v Lincu, je darovala za drugega pol leta minulega šolskega leta 330 K. Pri tej priliki ljudskošolskemu učiteljstvu iznova priporočamo Grubbauerjeve šolske zvezke, ki so glede kakovosti papirja, cene in oblike res priporočila vredni; čim več bo odjemalcev, tem večji bo vsakoletni prispevek za konvikt. Ali bi ne bilo mogoče, da bi se tudi po Štajerskem in Primorskem oprijeli Grubbauerjevih šolskih zvezkov? Učitelji smo sami sebi najbližji in kdor podpira nas, podpirajmo tudi mi njega. Če pa v teh kronovinah ni mogoče vpeljati Grubbauerjevih šolskih zvezkov, naj pa učiteljski društvi celjskega in goriškega okraja posredujejo pri sedanjih založnikih šolskih zvezkov, da darujejo vsako leto primerno vsoto za konvikt. Svoji k svojim! — Ob otvoritvi šole na Kalu pri Št. Janžu je nabral tov. Slavko Škulj 4 K 60 h. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: M. Kabaj in Marga Žele iz Begunj pri Cerknici; Bernard Andoljšek iz Litije; Terezija Kovačič iz Gorič; Ivan Dremeljs Police; Anton Pavčič iz Kostanjevice; Rajko in Marija Justin s Trebelnega; Ivan Stupica iz Dražgoš; Ivan Kalan iz Velesovega; Fran Verbič iz Slavine; Vincenc Jurman iz Kuželja. — Jan. Tomažič iz Tinij pri Slov. Bistrici; Mart. Šampol in Srečko Mahor iz

Makol; Jos. Kotnik s Kozjaka pri Konjicah — Ignacij Križman, Amalija Jelšek, Rožica Bizjakova in Rudolf Žnidaršič, vsi iz Dornberga na Goriškem; Josip Koren in Ana Scheimer s Proseka pri Trstu; Josipina Merhar s Kala pri Boveu na Tolminskem. Živili! Bog plati! Tovariši in tovarišice, ki še niste poslali letnine, ganite se! Zrno do zrna...

Kolekta poštnih znamk za učit. konvikt. Iz postojnskega okraja št. 29.

Hvale in posnemanja vredno. Poudarjali smo že, da se za „Domače ognjišče“ mnogo lahko stori pri roditeljskih večerih. To priliko je uporabila pri zadnjem roditeljskem večeru na tukajšnji slovenski dekliski osemrazrednici naša marljiva in vrla koleginja ga. Olga Kobau, ki je staršem „Domače ognjišče“ tako-le priporočila: „Ker mi je čas prekratko odmerjen, moram mnogo mnogo opustiti, kar bi bilo še treba povedati. Zato pa tem topleje priporočam, čitajte, dragi starši, knjige, v katerih se piše o vzgoji otrok in ravnajte se po navedenih naukih! Pri nas je prav zdaj začel izhajati list, ki ima zelo plemeniti namen, poučiti starše o dobri vzgoji in pospeševati stik šole z domom. List se imenuje „Domače ognjišče“. Naročajte se nanj in čitajte ga! Ker nam je učiteljem in staršem večkrat nemogoče priti v osebno dotiko, naj ta novi list posreduje naše medsebojno občevanje.“ Nekateri tovariši širijo „Domače ognjišče“ res s hvalevredno požrtvovalnostjo. V nekatere kraje prihaja kar po 30 listov pod enim ovitkom, ki jih potem dotični tovariš razdeli med starše in pobere tudi naročnino. Dobre posledice na korist šole in učiteljstva se bodo v teh krajih kmalu pokazale in učitelj bo dobival obilno poplačan svoj trud. Za „Domače ognjišče“ se oglašajo sleherni dan novi naročniki; to je seveda zasluga učiteljstva dotičnih krajev. S prvo in drugo številko še lahko postržemo novim naročnikom. Tovariši in tovarišice, širite „Domače ognjišče“, ki povzdiguje ugled našega stanu in posameznikov izmed nas!

Naslov ravnatelja je dobil Janez Pezdich, nadučitelj v Kranju, v priznanje za zasluge, ki si jih je pridobil kot dvanajstletni član deželnega šolskega sveta v Ljubljani.

Z Gorenjskega nam piše tovariš: Imenovanje zastopnikov deželnega odbora v okrajnih šolskih svetih nas je bridko presenetilo. Pometali so ven, kar je bilo še dobrega. Doslej so se naši okrajni šolski sveti na svojo čast odlikovali pred deželnim šolskim svetom v tem, da so bila vendar res še neka avtonomna oblast, ki je ukrenila časih marsikaj na korist šolstvu, oziroma učiteljstvu. Spomnimo se samo na predlanske izsiljene disciplinarne preiskave proti članom deželne učiteljske skupščine! Proti komandi iz Ljubljane so vsi, izvzemši enega, sklenili, da nimajo nobenega člana zaradi tako lepo uspele obstrukcije zadeti nikake zle posledice. Gospod svetnik pl. Kaltenegger je takrat bridko pogorel. In takrat so v okrajnih šolskih svetih poleg zastopnikov učiteljstva, odločevali v prvi vrsti zastopniki deželnega odbora. Kadar je doslej šlo za to, da se obvarujejo posamezni učitelji pred ovaškimi kaplani, so bili poleg učiteljev na braniku zastopniki deželnega odbora. Marsikako trpko, učitelju namerjeno iz Ljubljane, so zadržali okrajni šolski sveti — po služgi imenovanih zastopnikov. Res je bil doslej učitelj še precej varen pred „Domoljubovi“. In — bogovi so sklenili, da se mora to izpremeniti. „Učitelje nam dajte!“ je klical pobožni Izrael, in pometali so iz okrajnih šolskih svetov, kar je še bilo res liberalnega. Gospod Kaltenegger na eni strani, naš krščanski prijatelj dr. Šušteršič na drugi, pa še nekoliko naročenega, oziroma izprošenega pritiska od g. dež. predsednika — to je bilo dovolj. Plemeniti, modrokrvni dež. odbornik grof Barbo je plesal, kakor mu je žvižgal lep tercet. On — zastopnik veleposestva, zastopnik kranjske nemško-liberalne stranke, ki se vedno baha s svojo ljubeznijo za šolo in za napredek — je šel tlačanit plebejskemu dr. Šušteršiču — istemu dr. Šušteršiču — ki ga je bil nedolgo prej še nazival smrkavca in mu ponujal, oziroma že namerjal klofute. Gospod grof Barbo, kako bi Vi imenovali navadnega plebejskega učitelja, ki bi se vedel po Vašem vzoru? Jaz — skromni pisalec teh vrstic — bi si upal postopati pravilnejše, bodisi kot plemenitaš, bodisi kot zastopnik stranke, ki vedno povdarja svoja napredna načela. Gospod urednik! Verujte, da smo resnično ogorčeni zaradi novih imenovanj. Osobito učiteljstvo kranjskega okraja ima povoda dovolj k temu. Osebnost

damo radi vso čast g. dr. Pernetu, a nadomestil Cirila Pirca ne bo nikdar! Mislimo si člana okrajnega šolskega sveta, kakršen mora biti, da ustreza vsem zahtevam, ki se smejo in morajo staviti takemu — tak je bil Ciril Pirc. Kakor se je o neki priliki poudarjalo o dr. Tavčarju, da ga nima učiteljstvo boljšega prijatelja v deželnem šolskem svetu, tako smo tudi pri nas edini v tem, da ga nismo mogli želeti boljšega prijatelja v okrajnem šolskem svetu. In ravno njega so morali vreči! Gosp. grof Barbo, Cirila Pirca ste vrgli! Pomislite malo! In ves deželni odbor se nam kaže v čudni razsvetljavi, ako sme njegova večina postopati, kakor je postopala v tem slučaju. V tako eminentni kulturni zadevi postopa tako politiško-strankarsko! Da, da, neki gospodi rastejo grebeni. Bivšega člana kranjskega okrajnega šolskega sveta, gospoda Cirila Pirca, pa zagotavljam v popolnem soglasju z vsemi svojimi tovariši, da mu ostanemo za njegovo, v vsakem slučaju nam izkazano prijateljstvo, resnično hvaležni in še vedno vdani kot svojem pravemu prijatelju.

Umrla je gospa Frančiška Hlebčeva, soproga tovariša Hlebca, učitelja pri D. M. v Polju. Naše iskreno sožalje!

Koliko časopisov imamo Slovenci. Slovenci imamo razmeroma jako veliko število časopisov. Kakor je razvidno iz uradnega seznama časopisov, izhaja letos 68 slovenskih časopisov, in sicer 20 politiških, 12 leposlovnih in znanstvenih in 36 strokovnih listov. Čehi imajo 1058, avstrijski Poljaki 344, Hrvati 54, Srbi 29 in Slovaki 17 časopisov.

„Za kravji smeh.“ „Slovenec“ pravi, da je to, kar odgovarjamo „Domoljubu“ na njegove napade — za kravji smeh. Dobro! Tako vsaj vemo, kdo in kaj so ljudje, ki pišejo „Domoljuba“. Za to odlično priznanje naj se sami zahvalijo finemu „Slovenčevemu“ okusu. Dober tek!

Prvi roditeljski večer na Gori pri Sodražici. Prvi roditeljski večer je priredila ljudska šola na Gori pri Sodražici, dne 24. februarja t. l. v pisarnici g. župana Janeza Gornika. Zbralo se je precejšnje število staršev in prijateljev šole, ki so z zanimanjem poslušali predavanje tovariša Clemente. Govornik je polagal staršem na srce, po katerih navodilih naj sodelujejo starši pri vzgoji otrok. Druga točka predavanja je bila: Škodljivi vpliv alkoholizma na mladino. Sklenilo se je prirediti vsak mesec po en roditeljski večer.

Iz Rakitne nam poročajo: Dne 27. februarja se je poslovil od nas učitelj gospod Janko Čepon. Bil je izvrsten delavec na svojem polju. Trudil se je mnogo, zakaj on je takorekoč postavil temelj šoli. Prejšnji večer se je zbralo mnogo vaščanov v gostilnici pri Logarju, da bi se poslovili od njega. Pri tem ga pa tudi otroci niso pozabili; darovali so mu krasen venec ter se poslovili od njega z lepimi besedami. Težko smo se ločili od njega in marsikateri je na tihem potočil solze. Naj bi bilo še mnogo takih učiteljev. Bog ga živi še mnogo let!

Računice za ljudske šole. Izkušnja uči, da metodiška pojasnila pravil v računih nimajo nikake vrednosti za učence. To spada v posebno metodiško knjigo, ki je namenjena le učiteljem. Učenci potrebujejo samo zbirko nalog in semtertja kot zgled kako nalogo, logično izračuneno brez vseh pravil. Pravila izvajajo učenci šele iz nalog po učiteljevem navodilu. Velik nedostatek sedanjih računice je premajhen in premalo pregleden tisk. Posebno težko se čitajo ulomki ter nepotrebno kvarijo oči. Tudi naloge iz spomina niso vselej srečno izbrane in večkrat premalo premišljene. Skrbeti je tudi, da so brez tiskovnih napak, posebno velja to pri številih, ker napačna števila kvarijo pogostoma ves račun.

Popravek. V notici „Šolska oblastva“ v zadnji številki stran 87, prva kolona, mora stati pravilno 26. marca, namesto napačnega 6. marca.

Razgled po šolskem svetu.

— **Splošno in obvezno obiskovanje ljudskih šol** hoče uvesti rusko ministrstvo, ali ta lepa in vse hvale vredna namera ima razne zapreke. Predvsem bi bilo treba 176.000 novih šol; tako v kijevski guberniji 8048, podolski 6750, volinjski 6585, poltavski 6473, hersonski 6119, hermski 5919 itd. Ako se računi za sezidanje ene šole samo 3000 rubljev, bi bilo torej treba za zidanje 176.000 novih šol več nego 500 milijonov rubljev. Kje jih naenkrat vzeti, o tem si sedaj beli lase rusko naučno ministrstvo.

— **70 let učitelj.** Pač redko starost je doživel učitelj Rusi v Švici. Star je 101 leto in je 70 let izvrševal svoj lep in težavni poklic.

— **Teodor Vernaleken.** V Gradcu je umrl v starosti 95 let upokojeni ravnatelj učiteljskega na Dunaju in pedagoški pisatelj Teodor Vernaleken.

— **Angleški jezik na belgrajskem vseučilišču.** Da se vseučiliškim dijakom omogoči učenje angleškega jezika in angleške književnosti, je srbski naučni minister sprejel predlog profesorjev modroslovne fakultete ter je imenoval lektorjem angleškega jezika Davida Lawa, ki je ta jezik predaval na nekem vseučilišču na Francoskem.

— **Šolske počitnice v Berlinu** v l. 1907, se razdele tako-le: 1. Velikonočne počitnice se pričnejo 23. marca in trajajo do 8. aprila. 2. Binkoštno od 17. do 24. maja. 3. Poletne od 5. julija do 13. avgusta. 4. Jesenske od 28. septembra do 8. oktobra. 5. Božične od 21. decembra 1907 do 7. januarja 1908. —

— **Huda kazen na Poznanjskem.** Povodom znanega štrajka na Poznanjskem je v vasi Višek pisal barbar Cerajevski dve pismi tamošnjemu učitelju Güntherju, kjer ga je imenoval „Säugling der teutonischen Hyäne in den Ostprovinzen“. Za to žaljenje je dobil 6 mesecev zapora.

— **Šolsko-obvezni pouk v nemški Južni Afriki** je uveden od 1. decembra 1906. — Dotični zakon zapoveduje, da traja šolska doba od 6.—14. starostnega leta. Vsi otroci v okrožju 4 km morajo hoditi v dotično šolo. Otrokom je dovoljeno, zapustiti redni pouk z izpolnjenim 14. starostnim letom, in sicer le s posebnim dovoljenjem vlade. — Šolske zamude se lahko kaznujejo z denarno globo do 150 mark.

— **Angleški naučni minister Birell** je odstopil ter postal državni tajnik za Irsko. Kakor znano, je Birell propadel s svojimi preosnovami o ljudski šoli v gosposki zbornici. Njegov naslednik je Mac Kenna.

— **Učiteljske plače na Ogrskem.** V ogrskem ministrskem svetu se je sprejel predlog glede na ureditev učiteljskih prejemkov. Apponyi namerava predlog o regulaciji učiteljskih plač predlagati ogrskemu državnemu zboru še v tem zasedanju.

— **Šolske zdravnike** uvedejo baje v Avstriji. Šolski zdravniki bodo morali nadzirati zdravstveno stanje šolske mladine in jo opozarjati na možne nevarnosti. V ta namen bodo morali pregledovati mladino v šoli in ukreniti, kar je potreba. Šolski zdravnik bo dolžan preiskati začetkom šolskega leta vse otroke in določiti, kateri naj se oprosti n. pr. telovadbe, petja, ročnih del itd. Med letom bo moral večkrat obiskati šolo in ob nenavadnih nesrečah priskočiti takoj na pomoč. Za te posle se mu odkaže 40 K za vsak razred; ker je v Avstriji okoli 60.000 razredov, bo stala ta nova naprava okoli 2.400.000 K.

— **Praški mestni svet proti maturi.** Praška mestna zbornica je sklenila resolucijo, v kateri zahteva odpravo cele mature na srednjih šolah ali pa vsaj odpravo pismene in kar največjo olajšavo ustne mature.

— **Odpravljena matura.** Francoski naučni minister je odpravil izpit zrelosti na srednjih šolah. Minister meni: Ako se je dijak osem let učil kakor treba, pozna gotovo predmete toliko, kolikor se od njega zahteva. (Kdaj pridejo v Avstriji do takega pametnega spoznanja?!)

Raznoterosti.

× **Letošnja zima.** Čez letošnjo zimo se pritožujejo vobče ljudje ter trde, da od potresa še ni bilo take. Kaj je vendar temu vzrok? Kranjska dežela ima zaradi vpliva morske bližine večinoma oceansko podnebje. Ali kadar prevladujejo severni in vzhodni vetrovi, tedaj se pokaže vpliv kontinentalnega podnebja, in to je ravno letos.

× **Romanje v Meko.** Kakor znano, mora vsak Mohamedan enkrat v življenju v Meko. Meka je Turkom sveto mesto. Mohamed je l. 625. bežal iz Medine v Meko. Turki štejejo leta od tega dogodka, kakor kristjani od Kristusovega rojstva. Leta 1906. je romalo v Meko 90.000 ljudi; od pamtikeva še ni bilo v enem letu toliko romarjev v Meki. To ogromno število je nastalo, ker je bilo za rusko-japonske vojne je mnogih pokrajnin romanje prepovedano, drugi vzrok pa je bila kuga v Bombay.

Listnica uredništva.

A. J. v. R., F. L. v. M., J. K. v. L. itd. Na svojo prošnjo, ki smo jo naslovili v 8. številki (stran 86) na deželni šolski svet v Ljubljani, nismo dobili nobenega odgovora, zato Vam ne moremo dati pojasnila. Izkušali pa bomo kako drugače pozvedeti. — Nadaljevanje Strmškovega članka „Beda našega kmeta“ smo morali zaradi tesnega prostora odložiti do prihodnje številke. — K. E. v. D. Hvala lepa za lep spominek! Pozdrav! Svoje somišljenike in somišljenice prosimo, naj v lastnem interesu širijo in priporočajo naš list!

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—10 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice številka 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznано najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

En ali dva krepka, zdrava

vajenca

(38) 2—1

se sprejmeta takoj v kovaško delavnico.

Dopisi na **Andrej-a Kapus**, kovaškega mojstra y **Lescah**
(Gorenjsko) ali na šolsko vodstvo v **Lescah**.

Za pomladno in letno

sezono

priporočam svojo bogato

zalogo trpežnega in finega
sleškega sukna

V nadi, da me cenjeno učiteljstvo podpira s svojimi naročili, zatrjujem istemu, da mi bo prva skrb, da postrežem vsakomur z najboljšim blagom po najnižjih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

(39) 3—1

Ludovika Likarjeva, trgovka s suknom

Grahovo pri Rakeku, Notranjsko.

NB: Vzorci se pošiljajo franco.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno

(1) 52—10

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

(19) 8

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih,
kamor zahaja učiteljstvo!

Učni načrti

v obeh jezikih
za ljudske šole
vseh kategorij na
Kranjskem

izvod po 50 h za enorazrednice in dvorazrednice;
za trirazrednice do osemrazrednice
po 60 h. Prodaja (6) 12-3

„Učiteljska tiskarna“
v Ljubljani, Gradišče šte. 4.

Naš denarni zavod.

(7) 24-5

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer	11 rokov à 9 K	— h,	12. rok 4 K	73 h
B	18	6	18.	3	56
C	24	4	50	24.	4
D	38	3	38.	—	66
E	46	2	50	46.	1
F	60	2	—	60.	70
G	70	1	75	70.	42
H	85	1	50	85.	28

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega
ulice šte. 17.

Pravkar izšlo! Novo!

Stenski zemljevid Primorskega

v merilu 1:130.000

priredil

(33) 4-2

profesor Fr. Orožen.

Cena: na platno razpet v mapi 42 kron, s palicama 44 kron.

Nadalje priporočam:

C. F. Bauer:

Vojvodstvo Kranjsko.

(Slov.-nemško.) Cena na platno razpet v mapi 16 K, s palicama 18 K.

V. v. Haardt-Rutar in Orožen:

Monarhija Avstro-Ogrska.

Na platno razp. 13 K, s pal. 15 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Evrope.

Na platno razp. 15 K, s pal. 17 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Polut.

Na platno razp. 18 K, s pal. 20 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Palestine.

Na platno razp. 16 K, s pal. 18 K.

Hözlovo zemeljsko oblo.

Cena v zabojčku spravljene 16 K.

Zemljepisni atlas za ljudske
šole

s slovenskim učnim jezikom, predelala
prof. Sim. Rutar in Fr. Orožen.

Izdanje I. s 7 zemljevidi K — 60

Izdanje II. s 14 zemljevidi „ 1-40

L. SCHWENTNER

knjigotržec v Ljubljani, Prešernove ulice št. 3.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26-4

V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda članom življenjskih oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim članom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gospoške ulice št. 12.

Ravnokar izšlo!

Stenski zemljevid Primorskega.

Privedil profesor Fr. Orožen.

Mera: 1 : 130.000

Cena: na platno nalepljen in mapa K 42.—
" " " s palicami K 44.—

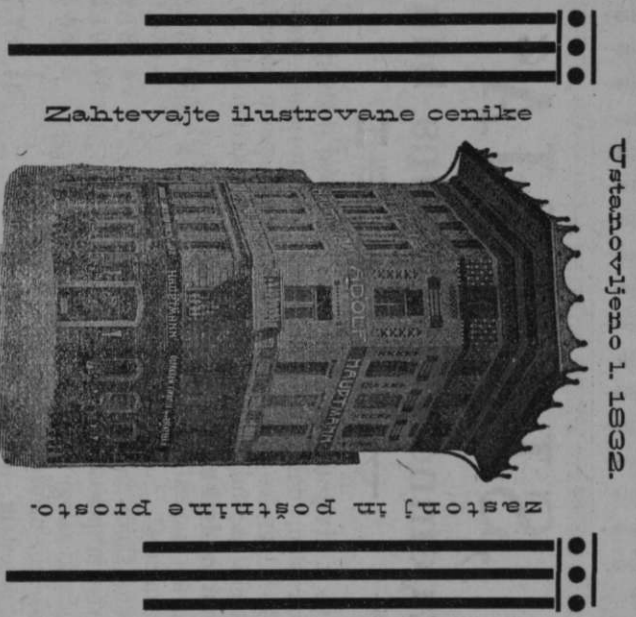
Dobi se v knjigarni

I. pl. Kleinmayr & F. Bamberg

v Ljubljani,

Kongresni trg št. 2.

(37) 3—2

LAK za šolske table, OLJE proti prahu, pri-
črn in medel znano najboljše

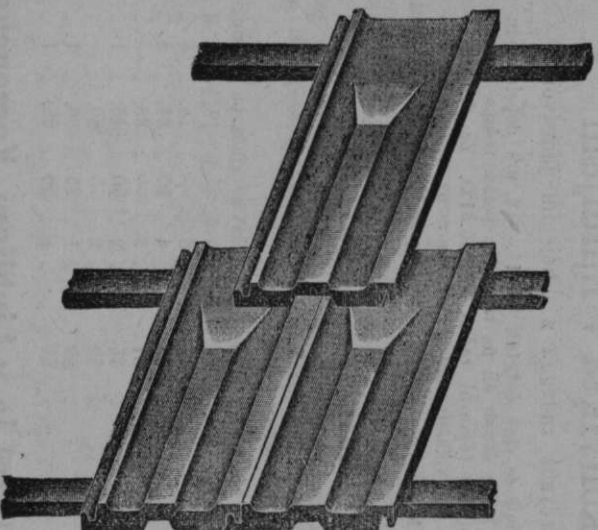
prodaja

(16) 50—8

Adolf Hauptmann,

prva kranjska tovarna ojnatih barv, firneža, laka
in stekarskega kleja
v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

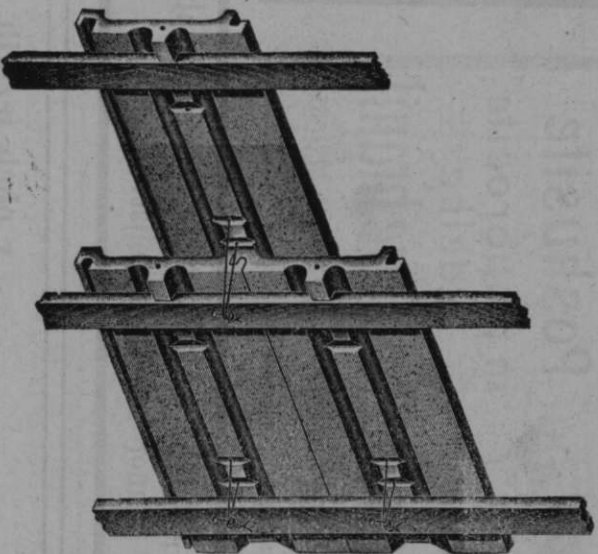

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana
opekarna in tovarna peči
ponudijo vsako poljubno množino patentiranih
zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalzziegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpreprostejše strešno
kritje.

Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji.

Vzorke in prošpekte pošljemo na željo brezplačno.

Takojšnja in najzanesljivejša postrežba.

(36) 30—2

Sprejmejo se zastopniki.